

Souhrnná teritoriální informace:

Botswana

Velvyslanectví České republiky v Pretorii 26. 5. 2021 12:32

Botswana je funkční právní a demokratický stát s nezávislým soudnictvím, a patří mezi nejstabilnější a nejlépe fungující země v subsaharské Africe. Státním zřízením je parlamentní demokratická republika prezidentského typu. Dominantní politickou silou je strana Botswana Democratic Party, jež v zemi vládne nepřetržitě od získání nezávislosti. Botswana má navázány přátelské vztahy se všemi svými sousedy, s nimiž sdílí členství v Jihoafrickém rozvojovém společenství (SADC) a Jihoafrické celní unii (SACU). Přes narůstající čínský vliv rozvíjí Botswana tradičně korektní relace taktéž s Evropskou unií a Spojenými státy. Nezávislost získala jako bývalý britský protektorát Bečuánsko v roce 1966. Celkový počet obyvatel nepřesahuje 2,5 mil. a hustota zalidnění je velmi nízká. Země těží z bohatých zásob nerostných surovin zejména diamantů. V hodnocení konkurenceschopnosti podnikatelského prostředí se Botswana pravidelně umísťuje na špičce v rámci celého afrického kontinentu. V žebříčku vnímání korupce Transparency International se nachází nejvýše z afrických zemí (35.). Výše veřejného dluhu vůči HDP činí přijatelných 18,7 %. Zásluhou relativně restriktivní politiky centrální banky se daří udržovat úroveň inflace uvnitř vládou stanoveného rozmezí. Země se potýká s vysokou mírou sociální nerovnosti, chudobou je zasaženo 16 % obyvatel. Výše nezaměstnanosti podle posledních zveřejněných údajů dosahovala 24,5 %, přičemž ve věkové skupině do 35 let je bez práce více než 40 % populace. Epidemií HIV/AIDS zůstává postižena více než pětina dospělého obyvatelstva. Země dlouhodobě čelí nedostatku vody a srážek, což postihuje zemědělskou výrobu. Vedle diamantů je Botswana významným producentem hovězího masa. Perspektivním oborem je těžební průmysl, především těžba diamantů, dále mědi, stříbra, zinku, uranu a uhlí. Předpokladem pro růst sektoru jsou však investice do infrastruktury včetně železniční. Značná část spotřeby energie se dováží (především z Jižní Afriky). Přes rozsáhlé zásoby uhlí hledá Botswana další možnosti pro výrobu elektrické energie prostřednictvím obnovitelných zdrojů (sluneční záření a plyn). Dalšími perspektivními obory jsou stavebnictví (budování silniční sítě aj. státní projekty) a vodohospodářství (lokalizace, úspora a recyklace vodních zdrojů). Vláda stojí před obtížným úkolem transformovat ekonomiku a vymanit se ze závislosti na těžbě nerostných surovin, tato potřeba bude časem a s ubývajícím zásobami diamantů stále naléhavější.

Tato Souhrnná teritoriální informace je zpracovávána pro zemi, která je tzv. priakreditovaná. Informace je poskytována ve zkráceném rozsahu.

Základní údaje	
Hlavní město	Gaborone
Počet obyvatel	2,40 mil. (2020, odhad UNFPA)
Jazyk	oficiální jazyk angličtina, setswanština široce rozšířená
Náboženství	křesťanství (57 %), tradiční náboženství (30 %), bez vyznání (11 %), ostatní náboženství (2 %)
Státní zřízení	republika
Hlava státu	Mokgweetsi Masisi
Hlava vlády	Mokgweetsi Masisi
Název měny	Botswanská pula (BWP)
Cestování	
Časový posun	žádný (letní čas), +1 hod. (zimní čas)
Kontakty ZÚ	
Velvyslanec	JUDr. Pavel Řezáč
Ekonomický úsek	Mgr. Viktor Dolista, Ing. Kristýna Maina Chvátalová
Konzulární úsek	Mgr. Alice Mžýková
Czechtrade	není
Czechinvest	není
Ekonomika	
Nominální HDP (mld. USD)	17,2
Hospodářský růst (%)	4,3
Inflace (%)	2,3
Nezaměstnanost (%)	24,5

Kapitoly a podkapitoly:

1 Základní informace o teritoriu

- 1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi
- 1.2 Zahraniční politika země
- 1.3 Obyvatelstvo

2 Ekonomika

- 2.1 Základní údaje
- 2.2 Veřejné finance a státní rozpočet
- 2.3 Bankovní systém
- 2.4 Daňový systém

3 Obchodní vztahy s EU a ČR

- 3.1 Obchodní vztahy
- 3.2 FTA a smlouvy
- 3.3 Rozvojová spolupráce
- 3.4 Perspektivní obory (MOP)

4 Kulturní a obchodní jednání

- 4.1 Úvod
- 4.2 Oslovení
- 4.3 Obchodní schůzka
- 4.4 Komunikace
- 4.5 Doporučení
- 4.6 Státní svátky

5 Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

- 5.1 Vstup na trh
- 5.2 Formy a podmínky působení na trhu
- 5.3 Marketing a komunikace
- 5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví
- 5.5 Trh veřejných zakázek
- 5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů
- 5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria
- 5.8 Zaměstnávání občanů z ČR
- 5.9 Veletrhy a akce

6 Kontakty

- 6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu
- 6.2 Praktická telefonní čísla (záchrana, policie, požárníci, infolinky, apod.)
- 6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

1 Základní informace o teritoriu

Podkapitoly:

- 1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi
- 1.2 Zahraniční politika země
- 1.3 Obyvatelstvo

1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi

Oficiální název státu je Botswanská republika. Státní zřízení je parlamentní demokratická republika prezidentského typu. Prezident volený nepřímou Národním shromážděním je zároveň předsedou vlády a členem parlamentu. Zákony schvaluje Národní shromáždění, které se skládá z 65 poslanců. Parlamentní většinu tvoří poslanci vládní strany Botswana Democratic Party (BDP). Botswana má také na etnickém zastoupení založený patnáctičlenný Sněm náčelníků, jehož role je především poradní. Hlavou státu je po vítězství ve volbách v říjnu 2019 prezident Mokgweetsi Masisi, který by měl zemi vést do konce svého pětiletého funkčního období. Masisi je zároveň předsedou strany BDP, jež je u moci nepřetržitě od získání nezávislosti v roce 1966. Největší opoziční stranou je Umbrella for Democratic Change, která má v 65 členném parlamentu 15 míst. Lídrem nově založené opoziční strany Botswana Patriotic Front (BPF), jež vznikla odštěpením z BDP v roce 2019, je bývalý prezident Ian Khama, jehož bývalá administrativa čelí obviněním z korupce ze strany současného vedení. Na základě výsledku posledních všeobecných voleb (v r. 2019) se nezdá pravděpodobné, že by v blízké budoucnosti strana BPF mohla nějak ohrozit mocenskou hegemonii tradiční BDP.

1.2 Zahraniční politika země

Botswana je jednou z nejprozápadněji orientovaných zemí subsaharské Afriky. Na půdě mezinárodních organizací zaujímá konstruktivní přístup a často hlasuje společně se členskými státy Evropské unie, počítaje v to otázky mezinárodního soudu (ICC) či podpory lidských práv. Země je signatářem řady mezinárodních a regionálních obchodních uskupení a dohod (Světová obchodní organizace, WTO, Jihoafrická celní unie, Jihoafrické rozvojové společenství (SADC), dohoda o volném obchodu s Evropskou Unií aj.). Se sousedními zeměmi a většinou afrických států udržuje Botswana přátelské vztahy. Korektní diplomatické vztahy má Botswana navázány taktéž s většinou arabských a asijských zemí. O přátelské vztahy s Botswanou usiluje také Čína, jež se podílí na řadě projektů v oblasti infrastruktury a energetiky.

1.3 Obyvatelstvo

Při rozloze 581 730 km², což je více než sedminásobek rozlohy Česka, žije v Botswaně 2,4 mil. obyvatel. Hustota obyvatelstva činí pouhé 4 osoby na km². Míra porodnosti na jednu ženu je 2,9 dětí, roční přírůstek obyvatel je na úrovni 2,2 %. Průměrná délka dožití činí 69,3 roku (2018, Světová banka). 80 % obyvatel je národnosti Tswana, zbytek tvoří bantuská etnika (mj. Kalanga, Yeyi, Ndebele, Herero), Křováci (Basarwa), dále běloši, Asiaté a Indové. Více než polovina obyvatel je křesťanského vyznání (převážně katolické víry). Přibližně 30 % obyvatel pěstuje tradiční animistická náboženství, nevěřících je kolem 11 %, zbytek připadá na ostatní náboženství včetně islámu.

2 Ekonomika

Podkapitoly:

- 2.1 Základní údaje
- 2.2 Veřejné finance a státní rozpočet
- 2.3 Bankovní systém
- 2.4 Daňový systém

2.1 Základní údaje

Botswana je jednou z nejstabilnějších a nejlépe fungujících ekonomik subsaharské Afriky. V hodnocení konkurenceschopnosti podnikatelského prostředí se země umísťuje pravidelně na špici v rámci celého afrického kontinentu. V roce 2020 hospodářství pokleslo o 8,2 %. Příčinou byl pokles cen surovin a výpadek příjmů z cestovního ruchu. Za rok 2021 se očekává růst HDP kolem 3 %. Nezaměstnanost v uplynulém období výrazně stoupla a v roce 2021 její výše činila 24 %. Ve věkové skupině do 35 let je bez práce kolem 40 % populace, což je zvláště alarmující.

Státní rozpočet je postaven na příjmech z těžby a exportu nerostných surovin, především diamantů. Tradiční součástí příjmů ekonomiky je také cestovní ruch, jenž je v současné době paralyzován pandemií, a obnova sektoru bude pouze postupná. Botswana je dále významným producentem hovězího masa a výrobků z kůže. Cílem vlády je diverzifikace ekonomiky a přilákání investic do výroby, jež se však dlouhodobě nedaří realizovat. Prioritami státního rozpočtu jsou taktéž investice do energie z obnovitelných zdrojů, vodohospodářství, zemědělství a stavebnictví.

Ukazatel	2018	2019	2020	2021	2022
Růst HDP (%)	4,5	3,0	-8,2	4,3	4,5
HDP/obyv. (USD/PPP)	18 090,9	18 558,6	17 020,0	17 680,0	18 490,0
Inflace (%)	3,2	2,8	1,9	2,3	3,0
Nezaměstnanost (%)	17,3	17,2	17,7	24 %	N/A
Export zboží (mld. USD)	6,6	5,2	3,0	3,7	5,2
Import zboží (mld. USD)	6,1	6,3	5,3	5,4	5,7
Saldo obchodní bilance (mld. USD)	0,5	-1,1	-2,3	-1,6	-0,5
Průmyslová produkce (% změna)	5,5	0,2	-6,8	7,0	7,4
Populace (mil.)	2,3	2,3	2,4	2,4	2,4
Konkurenceschopnost	90/140	91/141	N/A	N/A	N/A
Exportní riziko OECD	2/7	3/7	3/7	3/7	N/A

Zdroj: EIU, OECD, WEF

2.2 Veřejné finance a státní rozpočet

Schodek hospodaření v rámci rozpočtu Botswany za rok 2020 dosáhl úrovně -8,1 %, přičemž negativní hospodářský výsledek byl výrazně ovlivněn pandemií. V předchozích letech hospodařila vláda s relativně vyrovnaným rozpočtem. Výše státního dluhu se nachází na úrovni přijatelných 18,1 % vůči HDP, přičemž platby za obsluhu dluhu a úroky činí přijatelných 195 mil USD ročně (kolem 1 % HDP). Podle státní banky (Bank of Botswana) činila na konci roku 2020 výše devizových rezerv 4 941 mil. USD.

Veřejné finance	
Saldo státního rozpočtu (% HDP)	-8,1
Veřejný dluh (% HDP)	18,1
Bilance běžného účtu (mld. USD)	-1,5
Daně	
PO	22 %

Zásluhou relativně restriktivní politiky centrální banky se daří udržovat úroveň inflace uvnitř vládou stanoveného rozmezí. V roce 2020 ceny rostly o pouhých 1,9 %, v následujícím období se očekává růst inflace na úroveň kolem 3 % v rámci vládou stanoveného rozpětí.

FO	progrese od 5 %
DPH	12 %

2.3 Bankovní systém

Bankovní sektor v Botswaně je poměrně rozvinutý, přičemž hodnocení agentury Moody's z března 2020 (úroveň A2) potvrdilo dobrou kondici odvětví. V zemi působí řada zahraničních komerčních bank. Relativně efektivní centrální řízení dodává sektoru potřebnou stabilitu. Poskytované finanční služby jsou na dobré úrovni. Převody peněz do zahraničí a odvod kapitálu nejsou regulovány. Přehled komerčních bank, které působí v Botswaně, lze nalézt na stránkách centrální banky Bank Of Botswana. Přehled nejdůležitějších bank v Botswaně:

- 1 ABSA Bank Botswana (dříve Barclays Bank of Botswana Ltd., dcera britské Barclays Bank, jedna z nejvýznamnějších bank)
- 1 Standard Chartered Bank Botswana Ltd (pobočka britské Standard Chartered Bank)
- 1 First National Bank of Botswana Ltd (dcera jihoafrické First National Bank, s významným tržním podílem)
- 1 First Capital Bank (ovládaná FMG Capital Holdings se sídlem na Mauriciu)
- 1 Stanbic Bank Botswana Ltd (pobočka jihoafrické Standard Bank)
- 1 Bank of Baroda (Botswana) Ltd (pobočka indické Bank of Baroda)
- 1 Bank Gaborone (vlastněná Capricorn Investment Holdings, populární místní banka)
- 1 BancABC (ve vlastnictví ABC Holdings Limited se sídlem v Gaborone)

V Botswaně působí taktéž řada nebankovních finančních institucí jako např.:

- 1 National Development Bank (financování komerčních projektů v zemědělství)
- 1 Botswana Building Society (hypotéky pro domácnosti)
- 1 Botswana Savings Bank (venkovské oblasti - využívá poštovní síť)
- 1 Botswana Development Corporation (významný investor ve spojení se zahraničními firmami a místními podnikateli)

Pojišťovací společnosti, jež působí v různých oblastech, je celá řada. Přehled vybraných pojišťoven v Botswaně:

- 1 Botswana Insurance Company (všeobecné a obchodní pojištění)
- 1 Botswana Life (životní pojištění) · Botswana Export Credit Insurance (BECI) (pojištění zakázek)
- 1 FirstLife Assurance (Pty) Ltd (všeobecná a zdravotní jihoafrická pojišťovna)
- 1 General Insurance Botswana (Pty) Ltd (GIB) (různé druhy pojištění včetně zdravotního)
- 1 Letshego Guard Insurance Company Ltd /Letshego Life Insurance Limited (různé druhy pojištění)
- 1 Mutual & Federal Insurance Company of Botswana Limited (krátkodobá pojištění)
- 1 Old Mutual Financial Services (Botswana) (Pty) Ltd. (životní a investiční pojištění)

2.4 Daňový systém

Daňový systém je poměrně přehledný a stabilní a daňová zátěž relativně nízká. Taktéž do budoucna botswanská vláda neinzerovala zvýšení daní a významné změny daňového systému v nejbližší době nelze očekávat. Daň z příjmu fyzických osob je progresivní a začíná na úrovni 5 % z ročního příjmu přesahujícího 36 000 BWP. Výše daně z přidané hodnoty je 12 %, což je o tři procenta méně než v sousední JAR. Aktuální daňové sazby jsou přístupné na stránkách daňového úřadu Botswana United Revenue Service (BURS).

Daň z příjmu právnických osob se sídlem v Botswaně činí 22 %. Nerezidentní společnosti odvádí daň z příjmu ve výši 30 %. Některá odvětví (např. finanční sektor, zpracovatelský průmysl) mají pro místní firmy sníženou sazbu daně z příjmu ve výši 15 %, výhodnější je proto založení dceřiné firmy v Botswaně. Pro výrobní společnosti činí daňová sazba 15 %. Sazba srážkové daně z dividend činí 7,5 %. Vedle toho existují tzv. zvláštní ekonomické zóny (Special Economic Zones), do kterých se vláda snaží lákat investice pomocí daňových úlev. Investoři v těchto zónách mají zvýhodněný daňový režim. Bližší informace jsou přístupné na internetových stránkách Botswanského investičního a obchodního centra (BITC).

3 Obchodní vztahy s EU a ČR

Podkapitoly:

- 3.1 Obchodní vztahy
- 3.2 FTA a smlouvy
- 3.3 Rozvojová spolupráce
- 3.4 Perspektivní obory (MOP)

Obchodní bilance Botswany s EU je výrazně pozitivní. V roce 2019 vyvezly botswanské firmy do zemí EU zboží v hodnotě 0,91 mld. EUR. Ve stejném roce bylo do Botswany dovezeno zboží ze zemí Evropské unie v hodnotě 0,41 mld. EUR.

3.1 Obchodní vztahy

Obchodní vztahy s EU

Obchodní vztahy s Botswanou upravuje Dohoda o ekonomické spolupráci mezi Evropskou unií a státy Jihoafrického rozvojového společenství. Obchodní bilance je výrazně pozitivní na straně Botswany. V roce 2020 vyvezly botswanské firmy do zemí EU zboží v hodnotě 980 mil. EUR, zatímco ve stejném roce bylo do Botswany dovezeno zboží ze zemí Evropské unie v hodnotě 447 mil. EUR. Důvodem záporného salda na straně Evropské unie je export diamantů z Botswany do EU.

Obchodní výměna s EU (mil. EUR)

	2018	2019	2020	2021	2022
Export z EU (mil. EUR)	290,6	407,5	447,1	N/A	N/A
Import do EU (mil. EUR)	1 247,8	912,2	980,5	N/A	N/A
Saldo s EU (mil. EUR)	957,2	504,8	533,4	N/A	N/A

Zdroj: Evropská komise

Obchodní vztahy s ČR

Vzájemný obchod mezi Českem a Botswanou zdaleka nedosahuje svého potenciálu. Obrat obchodní výměny v roce 2020 činil 1 mil. EUR. V porovnání s Evropskou unií ČR nedovází větší množství diamantů, i proto má Česko s Botswanou pozitivní obchodní bilanci.

Obchodní výměna s ČR (mil. EUR)

	2018	2019	2020	2021	2022
Export z ČR (mil. EUR)	1,0	0,5	0,7	N/A	N/A
Import do ČR (mil. EUR)	0,5	0,3	0,3	N/A	N/A
Saldo s ČR (mil. EUR)	0,5	0,2	0,4	N/A	N/A

Zdroj: ČSÚ

3.2 FTA a smlouvy

Smlouvy s EU

Jakožto členská země Jihoafrického rozvojového sdružení (SADC) je Botswana součástí Dohody o ekonomickém partnerství mezi Evropskou unií a zeměmi SADC, která vstoupila v platnost v roce 2016. Tato dohoda přispěla k nárůstu vzájemné obchodní výměny.

Smlouvy s ČR

<https://www.businessinfo.cz/botswana>

Od roku 2020 je v platnosti Smlouva mezi vládou České republiky a vládou Botswanské republiky o zamezení dvojímu zdanění a zabránění daňovému úniku v oboru daní z příjmu. Další mezinárodní smlouvy Česká republika s Botswanou uzavřené nemá.

3.3 Rozvojová spolupráce

Botswana se řadí mezi příjemce mezinárodní rozvojové pomoci. Země je signatářem tzv. Dohody z Cotonou, která zastřešuje obchodní, rozvojovou a politickou spolupráci Evropské unie a země Afriky, Karibiku a Pacifiku. V dubnu 2021 byla vyjednávači EU a Organizace afrických, karibských a tichomořských států parafována budoucí dohoda, která dohodu z Cotonou nahradí. Probíhající rozvojové programy tak budou pokračovat. Kromě bilaterálního programu rozvojové spolupráce realizované z prostředků Evropského rozvojového fondu (EDF) využívá Botswana také programy, jež jsou realizovány prostřednictvím soukromých firem a neziskových organizací. V rámci EDF bylo Botswaně přiděleno pro období 2014 až 2020 dohromady 28 mil. EUR v oblastech podpory vzdělání, občanské společnosti a reforem veřejného sektoru. Přehled rozvojových programů, které se realizují v Botswaně, je k dispozici na internetových stránkách Evropské komise. Na podporu projektů v oblasti infrastruktury, vodohospodářství a energetiky se v Botswaně zaměřuje Evropská investiční banka (EIB). Informace o investičních akcích EIB a dalších projektech v Botswaně jsou zveřejněny taktéž na stránkách Delegace Evropské Unie v Gaborone.

3.4 Perspektivní obory (MOP)

Mapa globálních oborových příležitostí připravovaná ministerstvem zahraničí ve spolupráci s ministerstvem průmyslu a obchodu a CzechTrade trh v Botswaně nezpracovává.

4 Kulturní a obchodní jednání

Podkapitoly:

- 4.1 Úvod
- 4.2 Oslovení
- 4.3 Obchodní schůzka
- 4.4 Komunikace
- 4.5 Doporučení
- 4.6 Státní svátky

4.1 Úvod

Obchodní jednání se na první pohled neliší od zvyklostí v Evropě. Botswanci jsou mírumilovní a sebevědomí lidé, považují se za relativně výjimečné v porovnání s jinými africkými národy. Při jednání jsou srdeční a rádi se smějí. Pracovní den začíná brzy. Výjimkou nejsou schůzky začínající již v 8 h ráno, důvodem jsou vysoké teploty v pozdějších denních hodinách. Oblíbené jsou pracovní snídaně. Je nutné být flexibilní a počítat s případnými změnami při plánování schůzek. Na jednání je vhodné mít připravenou prezentaci, mluvit k věci a být srozumitelný. Buďte přirození a sebejistí. Plynulost v angličtině je samozřejmostí, znalost místního jazyka setswanštiny není nutná.

4.2 Oslovení

Botswanští partneři bývají zejména při prvním setkání značně formální. Je vhodné partnera oslovit titulem a uvést jeho funkci (např. Mr. Director /Mr. President, Madam Director /Madam President). Pokud si funkci nejsme jisti, použijeme oslovení Sir /Madam. Oslovení Sir /Madam se používá taktéž při komunikaci s neznámými protějšky např. v hotelu, bance, restauraci apod. Přijatelné je také oslovení titulem a příjmením (Mr. Ubuntu /Ms. Ubuntu). Všeobecně platí, tak jako v Evropě, že osoba společensky významnější může nabídnout osobě společensky méně významné oslovení křestním jménem či přezdívkou. Dle konkrétní situace a postavení partnera na společenském žebříčku se o to můžeme sami pokusit a oslovení křestními jmény nabídnout. V případě jednání s oficiálními představiteli či staršími partnery s "tykáním" však většinou počítat nemůžeme a je nutné dodržovat formálnost v oslovení.

4.3 Obchodní schůzka

Ideální čas pro jednání v Botswaně je dopoledne, kdy ještě nepanují vysoké teploty. Výjimkou nejsou schůzky začínající již v 8 h ráno, oblíbené jsou pracovní snídaně na hotelu. Při sjednávání schůzky je třeba počítat s jistou flexibilitou a s možnými změnami. Pro první setkání je vhodné požádat o formální přijetí v kanceláři obchodního partnera i z důvodu poznání zázemí a pracovní infrastruktury proti strany. Další schůzky již mohou probíhat neformálněji např. ve formě pracovní snídaně na hotelu, či večere v restauraci. Přijetí u partnera doma není při prvních ani pozdějších kontaktech obvyklé. „Čas je darem Afriky“ a Afričanům plyne jinak. Na schůzku je třeba dorazit přesně, což ale nelze nečekat automaticky od protistrany. V případě zdržení partnera je nejlépe věc přejít a soustředit se na obsah jednání.

Na jednání s botswanskými představiteli je nutno se připravit přinejmenším stejně svědomitě a přistupovat k nim stejně jako k jednání s partnery v Evropě. Je třeba zohlednit skutečnost, že se jedná o zástupce jiného kulturního okruhu: prezentace proto musí být jasná, srozumitelná a přesvědčivá. Afričané neradi čtou mezi řádky a Botswanci nejsou výjimkou, proto je třeba hovořit konkrétně a přímo k věci. Při přípravě vlastní prezentace je třeba mít na paměti, že Česko v Botswaně nikdo příliš nezná (přestože u nás studovala řada botswanských mediků), proto neuškodí zařadit jednu či dvě strany reálií. Při vzájemných rozhovorech je třeba být vnímavý, otevřený i pro nečekané obraty, nepovyšovat se ani neponižovat, pružně držet svůj standard.

Na první schůzce se nedoporučuje nabízet alkohol. V rozumném množství je zvykem konzumovat alkoholické nápoje při případné neformální večeři (ne u oběda) v restauraci. Řada Botswanců, kteří zastávají vyšší posty ve státní správě či ve vedení soukromých subjektů, pochází ze společensky úspěšně etablovaných, často vlivných a finančně dobře zajištěných rodin. Často bývají absolventy či mají dokonce akademické tituly z jedné či více prestižních světových univerzit. Afričané si obecně cení dosažení vysokého společenského statusu, což ti úspěšně demonstrují nápadným důrazem na okázalost a materiální sebe prezentaci. Upravený zevnějšek se očekává i od Evropana. Kravata ani oblek

nejsou nutností, mužům postačí kvalitní košile, lehké sako, kalhoty a uzavřená společenská obuv, dámy mohou obléci letní šaty či pohodlný kostým. Při jednání na ministerstvu doporučujeme oblek (klidně bez kravaty).

V některých otázkách mohou být botswanští partneři značně formální, v jiných jsou zase neobyčejně otevření. Afričané se rádi smějí a dobrá nálada otevírá brány úspěchu. Odlehčit jednání jednoduchou úsměvnou historkou je proto na místě. Pozor ovšem na u nás běžný sarkasmus a ironii, jež nemusí Botswanci vždy správně pochopit. Vhodná konverzační témata jsou rodina, sport, krásy Botswany a jejích obyvatel. V afrických partnerech je hluboce zakořeněna úcta ke stáří a cit k hierarchii. Lze jen doporučit, aby byl součástí obchodní delegace i služebně starší kolega či jinak významná osoba v rámci hierarchie firmy vybavená příslušnými pravomocemi a informacemi ohledně dodacích podmínek, ceny a financování obchodu.

Většina Botswanců, se kterými se lze při obchodním jednání setkat, jsou křesťané. Tradiční náboženství se udržují především na venkově. Obecně v subsaharské Africe panuje benevolentnější přístup k víře než v severní Africe a na Blízkém východě a náboženské rozdíly jsou bez problémů akceptovány. Případný rozdíl ve vyznání by neměl představovat překážku obchodní spolupráce.

4.4 Komunikace

Jednacím jazykem je angličtina, která je všeobecně rozšířená. Znalost místního jazyka setswanštiny není nutná a tlumočnická není potřeba. Na druhou stranu zvládnutí několika základních frází v setswanštině neuškodí. Protistranu potěší vyjádření respektu k místní kultuře. Pro oficiální obchodní komunikaci se doporučuje používání emailu. Botswanci rádi komunikují neformálně prostřednictvím aplikací chytrého telefonu (WhatsApp, Telegram apod.), tuto formu komunikace je vhodné využívat k běžné konverzaci, při dojednávání a potvrzování schůzek apod.

4.5 Doporučení

Jako nejvhodnější postup při vstupu na trh se jeví obrátit se s nabídkou spolupráce na prověřeného místního partnera, firmu, jež působí ve vašem oboru v Botswaně. Společník by měl být schopen zajistit odpovídající přijetí, program a doprovázet vás na schůzky. V době vaší nepřítomnosti bude s protistranou v kontaktu a zajistí navazující jednání. Dále je vhodné se obrátit na státní agenturu Botswana Investment and Trade Centre, která spadá pod ministerstvo investic, obchodu a průmyslu Botswany, a požádat o spolupráci a asistenci při tvorbě programu. Pro zajištění přijetí na ministerstvech a v armádě doporučujeme obrátit se na české velvyslanectví v Pretorii. Zkušenost při komunikaci s touto agenturou je relativně pozitivní. Pro zajištění přijetí na ministerstvech a v armádě doporučujeme taktéž obrátit se na obchodně-ekonomický úsek českého velvyslanectví v Pretorii.

4.6 Státní svátky

Kromě obvyklých křesťanských svátků jakými jsou vánoce a velikonoce patří mezi státní svátky v Botswaně mj. výročí narození prvního prezidenta země Sira Seretse Khamy (1. července). Dále tzv. prezidentův den, což je třetí pondělí v červenci. Státní svátek dne 30. září oslavuje výročí získání nezávislosti na Velké Británii (30. 9. 1966). Přehled státních svátků a dnů pracovního volna v Botswaně:

- 1 1. ledna - Nový rok
- 1 Velký pátek - ukřižování Ježíše Krista
- 1 velikonoční pondělí
- 1 1. květen - svátek práce
- 1 květen nebo červen (40 dnů po velikonočních, čtvrtek) - Den nanebevstoupení
- 1 1. července - Den Sira Seretse Khamy
- 1 červenec (třetí pondělí v měsíci) - Den prezidentů
- 1 30. září - Den Botswany (výročí vyhlášení samostatnosti)
- 1 1. října - Den Botswany
- 1 25. prosince - narození Krista, první svátek vánoční
- 1 26. prosinec - druhý svátek vánoční

5 Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

Podkapitoly:

- 5.1 Vstup na trh
- 5.2 Formy a podmínky působení na trhu
- 5.3 Marketing a komunikace
- 5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví
- 5.5 Trh veřejných zakázek
- 5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů
- 5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria
- 5.8 Zaměstnávání občanů z ČR
- 5.9 Veletrhy a akce

5.1 Vstup na trh

V souladu s platnou s Dohodou o ekonomickém partnerství mezi Evropskou Unií a zeměmi Jihoafrického rozvojového společenství, která je uplatňována od roku 2016, je možné většinu komodit dovážet do Botswany volně a bezcelně. Pouze na skupinu vybraných položek je nutno mít dovozní povolení (tzv. Import Permit), fyto-sanitární nebo veterinární popř. další osvědčení. Požadavky na dokumentaci a celní tarify u konkrétního zboží je možné vyhledat (podle HS kódů) v databázi Market Access Database Evropské komise. Užitečné informace, přehled dovozních a vývozních požadavků a tarifů včetně aktuální výše DPH jsou k dispozici na stránkách botswanského daňového úřadu Botswana Unified Revenue Service.

5.2 Formy a podmínky působení na trhu

Vzhledem k geografické vzdálenosti a specifičnosti botswanského trhu je žádoucí při vývozu využívat místních zástupců znalých prostředí případně podle charakteru zboží distributorů. V případě státních zakázek je registrovaná pobočka v Botswaně nebo místní obchodní partner nezbytnou podmínkou účasti v tendru. Registrace společnosti v Botswaně je relativně snadná. V oblasti podpory přílivu zahraničních investic působí agentura ministerstva pro investice, obchod a průmysl Botswana Investment and Trade Centre (BITC), jež má centrálu v Gaborone a několik zahraničních kanceláří (mj. v Johannesburgu či v Londýně). BITC poskytuje „one-stop“ centrum služeb pro zahraniční investory, poradenství při vyhledání obchodního partnera pro joint-venture, informace o investičních pobídkách, sektorových příležitostech apod. V případě, že český subjekt uvažuje o založení vlastní kanceláře či společného podniku v Botswaně, je tak možno doporučit využití služeb této státní agentury. Mnoho významných firem a institucí (včetně např. nemocničních a hotelových řetězců) je napojeno na jihoafrické a jiné nadnárodní společnosti. U těchto subjektů je nákupní politika řízena mateřskou organizací v zahraničí.

5.3 Marketing a komunikace

Botswanský trh je relativně vyspělý a panuje na něm značná konkurence. Pravidelná a kvalitní propagace tak jsou základními předpoklady úspěchu na tomto trhu. V oboru reklamy a marketingu působí řada specializovaných firem a asociací, které poskytují servis na profesionální úrovni. V oblasti reklamy jsou obvyklé inzeráty v denících a odborných časopisech, které jsou vydávány jednotlivými profesními svazy (textil, obráběcí stroje, strojírenství a důlní průmysl atd.) a také v elektronických médiích a na sociálních sítích (zejména prostřednictvím platform Facebook či Instagram). Dobrou příležitostí pro úvodní seznámení s tržním prostředím je návštěva všeobecného veletrhu v Botswaně Global Expo v Gaborone. Aktivní účast v roli vystavovatele má vedle propagace vlastní značky a možnosti přímo oslovit zákazníky také referenční roli.

5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví

Botswana je signatářem řady mezinárodních dohod a úmluv týkajících se ochrany duševního vlastnictví a autorských práv mj. ujednání WIPO; Pařížské úmluvy (průmyslového vlastnictví); Bernské úmluvy (o ochraně literárních a uměleckých děl); PCT (Patent Cooperation Treaty); WCT (WIPO o právu autorském); WPPT (WIPO Performances and Phonograms Treaty). Botswana je taktéž členem Africké regionální organizace pro ochranu duševního vlastnictví ARIPO (The African Regional Intellectual Property Organization). Problematiku ochrany duševního vlastnictví v Botswaně upravuje zákon Copyright and Neighbouring Rights Act, Act No. 8 of 2000.

5.5 Trh veřejných zakázek

Oblast veřejných zakázek upravuje tzv. „Local Procurement Programme“, na základě kterého je až 30 % vládního ročního rozpočtu na akvizice určeno na nákup a dodávky od malých a středních místních firem. Aby se firma kvalifikovala do programu, musí mít minimálně 25 % místního kapitálu a splňovat kritéria maximálního ročního obrátu a počtu zaměstnanců. Firma registrovaná v rámci tohoto programu se může také zúčastnit tendrů určených pro zahraniční dodavatele. Bližší informace o problematice veřejných zakázek jsou k dispozici na vládním portálu Botswany. Informace o tendrech OSN v Botswaně jsou uvedeny na webových stránkách undp.org.

5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů

Pravidla mezinárodního obchodu jsou v Botswaně státními institucemi a soukromými společnostmi převážně respektována. Pro počáteční kontakty a obchodní případy je v každém případě na místě opatrnost. Při volbě platebních podmínek se doporučuje využívat dokumentární akreditiv. Termín a způsob realizace platby záleží na konkrétním odběrateli a stanovených podmínkách obchodu. Při prvních dodávkách není neobvyklá platba předem v plné výši či záloha (až do výše 50 %). Doba splatnosti u státních firem je obvykle delší. V případě, že se česká firma dostane do obchodního sporu s firmou v Botswaně, je užitečné využít poradenskou asistenci místní právní kanceláře, která je dobře seznámena s lokálními zvyklostmi a právem. Seznam právnických kanceláří působících v Botswaně.

5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria

Občané Evropské unie včetně Česka nepotřebují k cestám do Botswany za turistickým účelem vízum, stačí jim platný cestovní pas s platností přesahující 6 měsíců od data přiletu. Maximální doba pobytu na jeden vstup je 90 dnů (je možné požádat o prodloužení). Při cestě autem je nutné zaplacení silniční daně a povinného pojištění (při příjezdu na hranicích). Aktuální informace o sazbách a podmínkách vstupu jsou uvedeny na webu ministerstva pro cestovní ruch Botswana Tourism. Množství přivážených cizí měny do země není omezeno. Jihoafrický rand není na rozdíl od sousední Namibie či Svazijska nebo Lesotha všeobecně přijímaným platidlem. Směnu valut na místní měnu pula (BWP) je možné provést na letišti, na větších hraničních přechodech, v bankách, směnárnách nebo v hotelu, popřípadě je možné využívat bezhotovostní platební styk. V zemi je akceptována většina druhů platebních karet včetně VISA, MasterCard, American Express a Diners Club. V Botswaně se vyskytuje malárie (nikoliv v hlavním městě Gaborone) a na severu v distriktu Chobe ojediněle moucha tse-tse, která roznáší spavou nemoc. Přes dlouhodobý nedostatek vody je kvalita vody z kohoutku relativně dobrá a pitná. Všeobecně se hovoří anglicky. Motorová vozidla jezdí vlevo, chodci se taktéž vyhýbají vlevo. Mezinárodní telefonní předvolba je +267. Přestože je Botswana poměrně bezpečná země a kriminalita je v porovnání kupř. se sousední JAR na neporovnatelně nižší úrovni, pohybovat se osamoceně pěšky zejména po setmění ve větších městech (Gaborone, Francistown) se nedoporučuje. Taxi služby typu UBER či BOLT jsou v Botswaně regulovány, na recepci v hotelu či na letišti však lze bezpečně objednat taxi. Před cestou doporučujeme zaregistrovat se v Databázi dobrovolné registrace do zahraničí ministerstva zahraničních věcí DROZD.

5.8 Zaměstnávání občanů z ČR

Podmínky zaměstnávání cizích státních příslušníků a jejich pobytu se řídí příslušnými zákony (tzv. Non Citizens Act, Immigration Act). Informace o podmínkách získání pracovního povolení jsou přístupné na stránkách vládního portálu Botswany. Při podávání žádosti o zaměstnání cizinců se doporučuje taktéž využít služeb státní agentury Botswana Investment and Trade Centre a jejího "One Stop Service Centre".

Zdravotní péče je rozdělená na státní a soukromou. Občané cizích národností, kteří dlouhodobě pobývají v Botswaně, mají nárok na využívání státní zdravotní péče, všeobecně se však cizincům doporučuje z důvodu vyšší kvality a dostupnosti péče vyhledávat privátní zdravotnická zařízení. Přehled nabídek soukromého zdravotního pojištění v Botswaně je přehledně zpracován na stránkách Expat Arrivals. Bližší informace o státní zdravotní péči nabízí stránky ministerstva zdravotnictví Botswany.

5.9 Veletrhy a akce

Dobrou příležitostí pro úvodní seznámení s tržním prostředím v Botswaně a získání kontaktů je návštěva každoročního veletrhu Global Expo v Gaborone. Jedná se všeobecný veletrh, který se svým rozsahem nepřibližuje obdobným podnikům v Evropě či výstavám a veletrhům v Jižní Africe. Na akci je však přítomna většina významných podnikatelů a zástupců botswanského státního sektoru. Aktivní účast v roli vystavovatele na Global Expo má tak vedle propagace vlastní značky a možnosti oslovit zákazníky a partnery napřímo také referenční roli.

6 Kontakty

Podkapitoly:

- 6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu
- 6.2 Praktická telefonní čísla (záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.)
- 6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu

Diplomatickou a konzulární působnost pro Botswanu má zastupitelský úřad v Pretorii.

Velvyslanectví České republiky (Embassy of the Czech Republic)

Fyzická adresa: 936 Pretorius Street, 0083 Arcadia, Pretoria

Poštovní adresa: P.O.Box 13671, Hatfield 0028, Pretoria, South Africa

Tel: +27 12 431 2380, fax: +27 12 430 2033

E-mail: pretoria@embassy.mzv.cz

Web: www.mzv.cz/pretoria

Teritoriální působnost: Jihoafrická republika, Angola, Botswana, Lesotho, Madagaskar, Mauricius, Mosambik, Namibie, Svazijsko

Vedoucí úřadu: JUDr. Pavel Řezáč, mimořádný a zplnomocněný velvyslanec

Ekonomický úsek: Mgr. Viktor Dolista, ekonomický diplomat (agendy: Botswana, Jižní Afrika, Lesotho, Namibie, Svazijsko), Ing. Kristýna

Chvátalová, ekonomická diplomatka (agendy: Angola, Madagaskar, Mauricius, Mosambik)

Tel.: +27 12 431 2385, +27 12 431 2389

E-mail: Commerce_Pretoria@mzv.cz

Velvyslanectví ČR v Pretorii se nachází cca 50 km od mezinárodního letiště v Johannesburgu (O.R. Tambo). GPS: S25°44,708'; E 28°13, 566'

Honorární konzulát ČR v Gaborone

Fyzická adresa: Thebe Circle, plot 2819, Ext. 10, Gaborone, Botswana

Poštovní adresa: P.O.Box 70424

Tel: +267 318 4597, +267 721 21 424 Fax: +267 316 5613

E-mail: gaborone@honorary.mzv.cz; cavricb56@gmail.com

Vedoucí úřadu: Prof. Branko Cavrić, honorární konzul

Provozní hodiny úřadu: úterý, středa 16:00 - 18:00

Česká centra, CzechTrade, CzechInvest ani CzechTourism nemají v Botswaně svá zastoupení.

6.2 Praktická telefonní čísla (záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.)

Záchranná služba: 997 (při volání z mobilního telefonu 112)

Lékařská záchranná služba (Medical Rescue): 911

Letecká záchranná služba (Medical Air Rescue): 390-1601

Policie: 999

Hasiči: 998

Telefonní nouzová linka velvyslanectví České republiky v Pretorii +27 82 416 0016 je přístupná rovněž v aplikaci WhatsApp a Viber a je určena výhradně občanům ČR v nouzi či ohrožení zdraví a života.

6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

- 1 Vládní portál www.gov.bw - odkazy na státní instituce, ministerstva a agentury
- 1 Botswana Investment and Trade Centre - www.gobotswana.com - investiční a exportní agentura; asistenční centrum pro zahraniční firmy (tzv. One Stop Service Centre)
- 1 Business Botswana - www.bb.org.bw
- 1 Botswana Tourism - www.botswanaturism.co.bw
- 1 Databáze botswanských právních aktů a zákonů - www.botswanalaws.com
- 1 Botswana Institute for Development Policy Analysis www.bidpa.bw - informace z ekonomiky a společnosti
- 1 Nezávislý týdeník Mmegi - www.mmegi.bw
- 1 Informační portál Botswana Guardian - www.botswanaguardian.co.bw
- 1 Deník The Patriot - www.thepatriot.co.bw